

Uchwała nr 228
Rady Działalności Pożytku Publicznego
z dnia 26 sierpnia 2026 roku
w sprawie opinii Rady Działalności Pożytku Publicznego dotyczącej poselskiego
projektu ustawy o wychowaniu patriotycznym zmieniającej niektóre ustawy (druk
sejmowy nr 671)

Na podstawie art. 35 ust. 2 pkt 2 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2025 r. poz. 1338 oraz z 2026 r. poz. 1040) oraz § 10 rozporządzenia Przewodniczącego Komitetu do spraw Pożytku Publicznego z dnia 24 października 2018 r. w sprawie Rady Działalności Pożytku Publicznego (Dz. U. z 2018 r. poz. 2052), Rada Działalności Pożytku Publicznego uchwala, co następuje:

§ 1

1. Rada Działalności Pożytku Publicznego, zwana dalej „Radą”, po zapoznaniu się z poselskim projektem ustawy o wychowaniu patriotycznym zmieniającą niektóre ustawy (druk sejmowy nr 671), w brzmieniu przyjętym przez Komisję Edukacji i Nauki w dniu 30 lipca 2026 r. (druk sejmowy nr 2881) opiniuje projekt negatywnie.
2. Rada podziela cel projektu – wychowanie patriotyczne i edukacja obywatelska mają fundamentalne znaczenie dla trwałości wspólnoty. Projekt w obecnym brzmieniu celu tego jednak nie realizuje, a w części rozwiązań działa wobec niego przeciwnie. Rada wnosi o uwzględnienie uwag z § 2–6 i deklaruje gotowość do udziału w dalszych pracach.

§ 2

1. Projekt był procedowany bez udziału organizacji społeczeństwa obywatelskiego. Jako projekt poselski nie podlegał obowiązkowym konsultacjom publicznym ani opiniowaniu przez Komisję Wspólną Rządu i Samorządu Terytorialnego, a wśród opinii zgłoszonych do projektu w toku prac sejmowych nie ma żadnej opinii organizacji pozarządowej. Rada otrzymała projekt do zaopiniowania 28 lipca 2026 r.

- dwa dni przed przyjęciem przez komisję tekstu istotnie zmienionego, w trzydziestodniowym terminie biegnącym już po zakończeniu pierwszego czytania.
2. Rada ocenia krytycznie utrzymanie w projekcie przepisu uchylającego art. 75 i art. 76 ustawy – Prawo oświatowe, czyli podstawę prawną Krajowej Rady Oświatowej. W pierwotnym brzmieniu projektu uchylenie to było konsekwencją ustanowienia w jej miejsce Komisji Edukacji Narodowej, w której składzie przewidziano osoby zgłoszone przez organizacje pozarządowe, samorządy uczniowskie i rady rodziców. W toku prac komisji przepisy o Komisji Edukacji Narodowej skreślono, a uchylenie art. 75 i art. 76 pozostawiono. Skutkiem nie jest zatem rozwiązanie działającego organu – jak wskazuje uzasadnienie projektu, Krajowa Rada Oświatowa nigdy nie została powołana – lecz usunięcie z ustawy samej podstawy prawnej pozwalającej taki organ utworzyć. Projekt zamyka więc jedyną przewidzianą w ustawie drogę powołania ogólnokrajowego organu społecznego właściwego w sprawach całego systemu oświaty, nie otwierając w zamian żadnej innej, i nie zawiera już żadnego przepisu o udziale organizacji pozarządowych, rodziców lub uczniów w kształtowaniu wychowania. Rada uznaje to za najpoważniejszą wadę projektu.
 3. Rada wnosi o skreślenie przepisu uchylającego art. 75 i art. 76 Prawa oświatowego albo o ustanowienie w ich miejsce organu opiniodawczo-doradczego z realnym udziałem strony społecznej, niezależnego od władzy wykonawczej, a także o konsultacje z organizacjami edukacyjnymi i harcerskimi.

§ 3

1. Projekt sprowadza wychowanie patriotyczne przede wszystkim do obowiązku odwiedzenia miejsc z wykazu ustalanego przez organ administracji. Poza jego zakresem pozostaje patriotyzm jako codzienne działanie na rzecz wspólnoty: wolontariat, samorządność uczniowska, aktywność w organizacjach społecznych i harcerskich.
2. Rada wnosi o uzupełnienie celów systemu oświaty o kształtowanie postaw zaangażowania obywatelskiego – wolontariat, samorząd uczniowski, współpracę ze społecznością lokalną, udział w działaniach organizacji społecznych i harcerskich – jako sposobu realizacji wychowania patriotycznego.

3. Projekt nie odnosi się w żaden sposób do przedmiotu edukacja obywatelska, wprowadzonego w szkołach ponadpodstawowych od 1 września 2025 r., którego podstawa programowa obejmuje już budowanie postaw patriotycznych oraz obowiązkowe działania obywatelskie i projekt uczniowski. Nowe obowiązki są tworzone obok tego przedmiotu, bez wskazania relacji między nimi, wspólnych celów ani sposobu wzajemnego zaliczania. Rada wnosi o zapewnienie synergii projektowanych rozwiązań z przedmiotem edukacja obywatelska, w tym o umożliwienie zaliczania wycieczek i przedsięwzięć realizowanych na podstawie projektowanych przepisów jako działań obywatelskich przewidzianych w podstawie programowej tego przedmiotu, a także o wykorzystanie doświadczenia organizacji społecznych wspierających szkoły we wdrażaniu tego przedmiotu.

§ 4

1. Projekt ustanawia nowy program dotacyjny finansowany z budżetu państwa, nie określając w ustawie kręgu uprawnionych wnioskodawców i przenosząc regulamin konkursu do rozporządzenia. Brak odesłania do ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie oraz gwarancji jawności ocen i trybu odwoławczego obniża standard zlecania zadań publicznych.
2. Wykonawcą ma być Muzeum Historii Polski, prowadzące już program dotacyjny „Patriotyzm Jutra” o zbieżnym celu i otwarty dla organizacji pozarządowych; w edycji 2026 przy budżecie 4,5 mln zł złożono w nim 797 wniosków, a dofinansowanie otrzymały 94. Problemem nie jest zatem brak programu, lecz jego niedofinansowanie. Rada wnosi o wskazanie w ustawie organizacji pozarządowych, o których mowa w art. 3 ust. 2 i 3 przywołanej ustawy, jako uprawnionych wnioskodawców oraz o rozważenie, czy cel ten nie zostałby osiągnięty skuteczniej przez wzmocnienie programu już działającego.

§ 5

1. Projekt nakłada na szkoły obowiązek organizowania wycieczek i prowadzenia klubów inżynierskich, nie wskazując pełnego źródła finansowania. Wysokości dotacji celowej

nie określono w ustawie, a wskazana w uzasadnieniu kwota 15 mln zł obejmuje wyłącznie programy dotacyjne. Rada zwraca uwagę, że kolejne programy finansujące wycieczki szkolne – „Poznaj Polskę”, „Podróże z klasą” i „Wyjście z klasą” – były wygaszane z powodu wyczerpania środków. Nakładanie trwałego obowiązku ustawowego bez trwałego mechanizmu finansowania jest wobec tych doświadczeń nierealistyczne. Rada wnosi o rzetelną ocenę skutków regulacji.

2. Obowiązek dotyczy wszystkich szkół, a dotacja trafia wyłącznie do jednostek samorządu terytorialnego – szkoły prowadzone przez stowarzyszenia i fundacje zostają obciążone obowiązkiem bez finansowania. Projekt nie zapewnia też dostępności wycieczek dla uczniów z niepełnosprawnościami ani udziału uczniów z rodzin uboższych; koszt jest przenoszony na rodziców, co grozi tym, że przedsięwzięcie mające budować wspólnotę stanie się źródłem podziału.
3. Przeszkodą w rozwoju edukacji terenowej nie jest brak obowiązku, lecz nierozwiązane od lat kwestie organizacyjne: standardy bezpieczeństwa, rozliczanie czasu pracy i wynagrodzenia nauczycieli, ubezpieczenie kierowników wycieczek. Projekt nie usuwa żadnej z tych barier, grozi więc skutkiem odwrotnym do zamierzonego.

§ 6

1. Projekt przesądza w ustawie o treści wychowania, wyróżniając określone nurty dziedzictwa narodowego, a o celu i miejscu obowiązkowej wycieczki nie decyduje nauczyciel, rada rodziców ani samorząd uczniowski, lecz wykaz organu administracji. Rozwiązanie takie nie służy deklarowanej stabilizacji systemu edukacji.
2. Rada wnosi o uzupełnienie preambuły ustawy – Prawo oświatowe o klauzulę poszanowania godności człowieka, wolności sumienia i przekonań oraz pluralizmu światopoglądowego, o zachowanie autonomii nauczyciela w doborze metod oraz o udział rodziców i uczniów w decyzjach o realizacji nowych obowiązków. Rada zwraca ponadto uwagę na nadmierny zakres delegacji ustawowych i na rozwiązania wykraczające poza tytuł projektu.

§ 7

Rada wnosi o przekazanie niniejszej uchwały Marszałkowi Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej, Przewodniczącej Komisji Edukacji i Nauki, przedstawicielowi wnioskodawców projektu, Ministrowi Edukacji Narodowej, Ministrowi Kultury i Dziedzictwa Narodowego oraz Przewodniczącemu Komitetu do spraw Pożytku Publicznego.

§ 8

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Współprzewodniczący

Rady Działalności Pożytku Publicznego

Michał Braun

Maciej Kunysz

69c94bf5-
ec65-48a4-83
7a-
a5aaa5a0eb88

Elektronicznie podpisany
przez 69c94bf5-
ec65-48a4-837a-
a5aaa5a0eb88
DN: cn=69c94bf5-
ec65-48a4-837a-
a5aaa5a0eb88
Data: 2026.08.27 12:03:31
+02'00'

Signature Not Verified
Dokument podpisany przez
Michał Braun
Data: 2026.08.27 08:55:56 CEST